

NÉZŐPONT INTÉZET

HAT PONTBAN A PIS-KORMÁNYZÁSRÓL, MAGYAR SZEMMEL

A NÉZŐPONT INTÉZET ELEMZÉSE
2017. 10. 26.

ÖSSZEFOGLALÓ

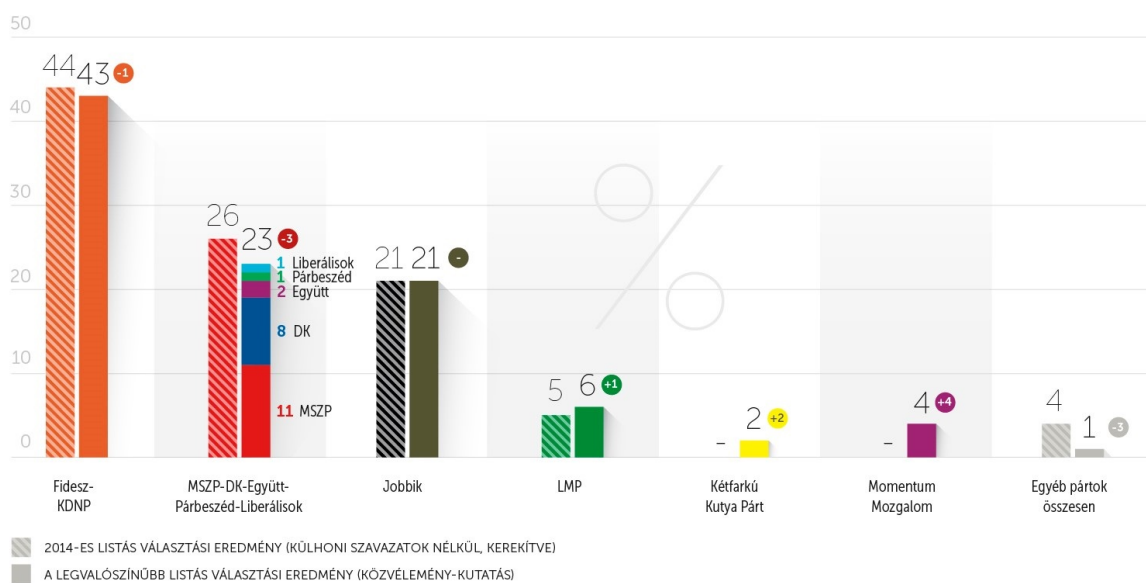
A 2015-ös év Lengyelországban a 2010-es magyar választásokhoz hasonló horderejű változásokat hozott, a konzervatív Jog és Igazságosság (PiS) a kommunista rezsim bukása óta először alakíthatott önállóan kormányt. A Szydło-kormány politikájának köszönhetően a lengyel-magyar kapcsolatok tovább erősödtek. A lengyel kormánypárt ráadásul több olyan intézkedést is bevezetett, mely a magyar kormány 2010 óta szerzett tapasztalataira épült. A Nézőpont Intézet hat pontban foglalta össze az elmúlt két év tapasztalatait.

1. **STABIL KORMÁNYTÖBBSÉG, TARTÓS POLITIKAI STABILITÁS:** A Fidesz-KDNP több mint tizenegy éve vezeti a közvélemény-kutatásokat és a lassan nyolc éves kormányzati ciklus ellenére messze a legnépszerűbb pártformáció. Egy most vasárnapi választás esetén is a 2014-es választással közel azonos eredmény születne. A lengyel kormánypárt támogatottsága sem változott érdemben a 2015-ös választáshoz képest. A tartós politikai stabilitás mindkét országban jó alapot teremt a hatékony kormányzáshoz.
2. **FÓKUSZBAN A NEMZETI ÉRDEKEK:** Magyarországon a nemzeti érdek definiálása és érvényesítése új szemléletmódot hozott a politikai gondolkodásban. E rendezőelv mentén került előtérbe a munkaalapú gazdaság, a versenyképesség, a biztonságérzet, a szuverenista politika, vagy épp az intenzív család- és népesedéspolitikai kérdése. Az új lengyel kormány e téren a magyarral lényegében megegyező gyakorlatot folytat. A lengyel kabinet is kiemelt figyelmet összpontosít a hazai kis- és középvállalkozások támogatására, a munkahelyteremtésre, a család- és népesedéspolitikára, valamint a szuverenista külpolitikára.
3. **ÚJ HANGSÚLYOK A KÜLPOLITIKÁBAN – ERŐSÖDŐ V4-EK:** A két országot jellemző aktív külpolitika számos konfliktust helyezett eltérbe, elsősorban az Európai Unió intézményeivel. Ennek legsarkalatosabb eleme a markáns bevándorláspolitikai álláspont. A külső határok védelmét és a bevándorlás szigorú ellenőrzését célul kitűző törekvések viszont új lendületet adtak a V4-ek együttműködésének. A partnerség motorja Magyarország és Lengyelország volt az elmúlt években. A két ország külpolitikájában e mellett is megjelennek hasonló törekvések (keleti és déli nyitás), de különbségek is (Oroszország-politika).
4. **GAZDASÁGI MOZGÁSTÉRBŐVÍTÉS:** A legfontosabb magyar gazdasági célkitűzések között megjelent az adórendszer egyszerűsítése, a közteherviselés igazságosabbá tétele, a munkaalapú gondolkodás, valamint a versenyképesség előmozdítása. A két kormány gazdaságpolitikájának hasonlóságára már 2015 őszén több befektetőház és banki elemző is felhívta a figyelmet, igaz, akkor többségben voltak a kritikus hangok. Az azóta eltelt időszak tendenciája azt igazolja, hogy a lengyel kormány programja is hozza az eredményeket. Ennek köszönhetően lett mára a régió Európa új növekedési motorja.
5. **AKTÍV CSALÁDPOLITIKA ÉS KÖZÉPOSZTÁLYOSODÁS:** Miután Magyarországon sikerült stabilizálni a gazdaságot és az ország gazdasági mozgástere szélesedett, a kormányzás fókuszja áthelyeződött a „középosztályosodás” kiterjesztésére. Ennek kulcseleme a családtámogatási rendszer dinamikus bővítése, a gyermekvállalás és az otthonteremtés támogatása. Ehhez hasonlóan a PiS-kabinet is kiemelten kezeli a családok támogatását.
6. **KÖVETKEZETES BEVÁNDORLÁSPOLITIKA:** A bevándorlási válság 2015-ös kirobbanása Európa-szerte komoly politikai feszültséget eredményezett, Brüsszel mellett számos tagállami vezető helytelenül mérte fel a jelenség súlyát és veszélyeit. A magyar kormány Európában elsőként, a lehető határozottabban állt ki a tömeges illegális bevándorlással szemben. A PiS 2015-ös győzelmével Lengyelország szakított a főirányú bevándorláspolitikai irányvonallal és a magyar kormányhoz hasonló álláspontot alakított ki.

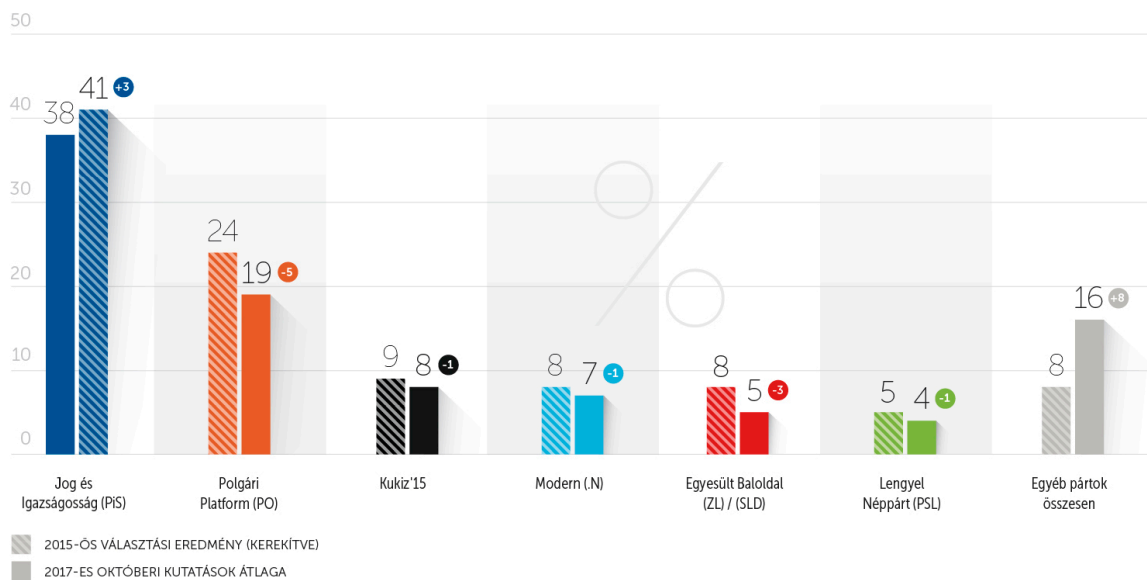
1. STABIL KORMÁNYTÖBBSÉG, TARTÓS POLITIKAI STABILITÁS

Magyarországon a 2010-es választást megelőző években állandósult a gazdasági, társadalmi és politikai válság. A Gyurcsány-, és Bajnai-kormányok azon túl, hogy egyre gyengébb társadalmi támogatottsággal bírtak, csak súlyosbították Magyarország problémáit. Az állandósuló válság a kormányzó szocialisták súlyos választási vereségéhez, a korábbi koalíciós partner SZDSZ marginalizálódásához, valamint a Fidesz-KDNP kétharmados győzelméhez vezetett. A 2010-es választáson Orbán Viktor kivételes, egyértelmű felhatalmazást kapott a választóktól. Az új kormány a gazdaság talpra állítása mellett az állami szervezet működési zavarainak feloldását és a társadalmi igazságérzet konfliktusoktól sem mentes helyreállítását tűzte zászlajára.

2015-ben Lengyelországban a konzervatív Jog és Igazságosság (PiS) aratott diadalt és a kommunista rezsim bukása óta először önállóan alakíthatott kormányt. A PiS – hasonlóan a Fidesz-KDNP-hez – két ellenzékben töltött ciklus után került ismét hatalomra, miután az addig kormányzó Polgári Platform (PO) verséget szenvedett. Lengyelországban a PiS győzelmével ugyancsak gyökeres változás köszöntött be a politikai életben.

Fontos kiemelni, hogy Magyarországon a Fidesz-KDNP több mint tizenegy éve vezeti a közvélemény-kutatásokat és a lassan nyolc éves kormányzati ciklus ellenére továbbra is messze a legnépszerűbb párformáció. Egy most vasárnapi parlamenti választás esetén – a Nézőpont Intézet szeptemberi közvélemény-kutatása alapján – ma is a 2014-es választással közel azonos eredmény születne, mely mutatja a kormányzati intézkedések támogatottságát.

Hasonlóan a magyar kormánypártok helyzetéhez, a lengyel Jog és Igazságosság támogatottsága sem változott érdemben a 2015-ös választás eredményéhez képest. Ráadásul a magyar helyzethez hasonlóan a lengyel ellenzéki pártok sem tudtak profitálni az elmúlt két esztendő belpolitikai eseményeiből, sőt a legnagyobb ellenzéki pártnak számító Polgári Platform támogatottsága valamelyest csökkent is.

E két példa kiemelten mutatja, hogy a stabil kormánytöbbség megléte mellett tartós politikai stabilitás jellemzi a két országot, mely jó alapot teremt a hatékony gazdaság- és társadalompolitikai intézkedések meghozatalához, valamint az aktív külpolitikához.

2. FÓKUSZBAN A NEMZETI ÉRDEKEK

Az Orbán-kormány fő célkitűzése a nemzeti szuverenitás védelme és a mozgástérbővítés. A nemzeti érdek definiálása és érvényesítése új szemléletmódot hozott a magyar politikai gondolkodásban. A nemzeti érdekek fontossága a gazdaság- és társadalompolitika mellett hangsúlyosan megjelenik a magyar külpolitika új stratégiai irányjaiban is. A kormányzati gyakorlat alapján e rendezőelv mentén került előtérbe az elmúlt nyolc évben a munkaalapú gazdaság, a versenyképesség, a biztonságérzet, a szuverenista politika, vagy épp az intenzív család- és népesedéspolitikai kérdése.

Az új lengyel kormány e téren a magyarral lényegében megegyező gyakorlatot folytat. A lengyel kabinet esetében kiemelt kormányzati figyelem összpontosul a hazai kis- és középvállalkozások támogatására, ezen

keresztül új munkahelyek létrehozására a versenyszférában. A család- és népesedéspolitikai is különös figyelmet kap Lengyelországban, hazánkhoz hasonlóan ott is összehangolt, külön szakpolitikai intézkedéseket vezettek be e téren. E mellett a két ország külpolitikáját kiemelten jellemzi a szuverenista felfogás – bár egyes kérdésekben eltérő geopolitikai gondolkodás figyelhető meg (Oroszország-politika). A lengyel és a magyar kormány is intenzív politikai kritikák fókuszában áll továbbá az Európai Unió intézményei részéről, mely esetben a kompromisszumkészség mellett a szükséges, határozott kiállás is megjelenik a nemzeti érdekek védelmét szem előtt tartva.

3. ÚJ HANGSÚLYOK A KÜLPOLITIKÁBAN – ERŐSÖDŐ V4-EK

A két ország gyakorlatát jellemző aktív külpolitika értelemszerűen számos konfliktust helyezett eltérőbe, elsősorban az Európai Unió egyes intézményeivel. Ennek legsarkalatosabb eleme a két ország markáns bevándorláspolitikai álláspontja volt. A külső határok védelmét, valamint a bevándorlás szigorú ellenőrzését célul kitűző kormányzati törekvéseknek volt ugyanakkor egy igen fontos következménye – a Visegrádi Együttműködés megerősödése. Az elmúlt években az együttműködés jelentősége látványosan felértékelődött, a fő rendező elv pedig kezdetben a bevándorláspolitikai kapcsán képviselt azonos álláspont volt. Mára az együttműködés új területekre is kiterjedni látszik (elég az Európai Unió jövőjéről zajló vitára, sikeres többoldalú találkozókra, vagy épp a kettős élelmiszerminőség kérdéseire gondolni). A sikeres kelet-közép-európai együttműködés motorja kétségkívül Magyarország és Lengyelország volt az elmúlt években.

A V4-ek megerősített együttműködésének jelentőségét és pozitív jövőképét támasztja alá az is, hogy nem csak a politikai vezetés támogatja az országok közötti együttműködést. A Nézőpont Intézet Nemzetközi Visegrád Alap támogatásával a négy országban végzett közvélemény-kutatása alapján tízből hatan vélik úgy (a négy ország polgárainak 63 százaléka), hogy az Európai Unión belül hatékonyabban tudják képviselni az államok az érdekeiket a V4-ek együttműködésén belül. A négy ország polgárai ráadásul szorosabbra is fűznék a jövőben az együttműködést, elsősorban a külső határvédelem, az iparpolitika, valamint az autópálya-építés kapcsán. Mindez arra is rámutat, hogy társadalmi támogatottsága is van a V4-ek további területeken történő szorosabb együttműködésének.

A szuverenista külpolitika fókuszában értelem szerűen más kérdések is megjelennek, melyek mindkét kormányzat gyakorlata kapcsán rámutatnak a hasonló gondolkodásra. Az egyik legfontosabb kérdés e téren a korábbiaknál nagyobb NATO-szerepvállalás, tehát a védelmpolitika felértékelődése. Mindez azért is fontos, mivel mindkét országot rendre az a kritika éri, hogy a nemzeti érdek definiálásával valójában távolodni szeretnének az euroatlanti érdek- és érték közösségtől. A NATO-szerepvállalás erősítésének szándéka a honvédelem

mege erősítésére irányuló törekvéseken keresztül ugyanakkor világosan mutatja mindkét ország elköteleződését az euroatlanti együttműködés irányába.

Mindkét ország felismerte e mellett, hogy a nemzeti érdekérvényesítés szemszögéből meg kell vizsgálni a keleti és déli gazdasági térségekkel való együttműködés kérdését. A külgazdasági kapcsolatokban immár mindkét ország kormányzati gyakorlatát nézve az egyensúlyra törekvés és az aktív kapcsolatépítés a cél, így a régió hosszú távon is megőrizheti gazdasági dinamizmusát, Európa erejét is növelve ezáltal az átalakuló globális gazdasági versenyben.

Lengyelország Magyarországhoz hasonlóan az elmúlt két évben szintén elkezdett egyfajta keleti nyitást, mely során felértékelődtek például a Kínával ápolt gazdasági kapcsolatok (közös műholdépítés). A lengyel külgazdasági előretörés számára ráadásul Belső-Ázsiában is tágabb mozgástér mutatkozik. A két ország a déli gazdasági kapcsolatok terén is hasonló gyakorlatot követ, mely a lengyel kormány esetében például az afrikai agráriumot, valamint az infokommunikációs szektort érinti. A térség stabilizálásában való közreműködés egyébként mindkét ország számára fontos célkitűzés. A keleti gazdasági kapcsolatok terén fontos különbségként kell ugyanakkor tekinteni az Oroszországhoz való viszonyra, mely a magyar kormány esetében pragmatikus vonalon mozog, míg Lengyelország – történelmi tapasztalatokra hivatkozva – továbbra is távolságtartó viszonyt ápol az oroszokkal. A lengyelek geopolitikai gondolkodásában – érthető okokból – a Három Tenger Kezdeményezés is kiemelt hangsúllyal jelenik meg, mely egy új regionális együttműködés számára nyit perspektívát (a Visegrádi Együttműködéssel nem konkuráló módon).

4. GAZDASÁGI MOZGÁSTÉRBŐVÍTÉS

2010 előtt a magyar gazdaság rendkívül súlyos válságban volt, az ország a Nemzetközi Valutaalap (IMF) részéről hitelfelvételre szorult. A kormányváltást követően az Orbán-kormány legfontosabb gazdaságpolitikai célkitűzései között megjelent az adórendszer egyszerűsítése, a közteherviselés igazságosabbá tétele, a munkaalpú gondolkodás, valamint a versenyképesség előmozdítása. A költségvetés kiszámítható pályára állításával, valamint például ágazati adók segítségével sikerült visszafizetni a Nemzetközi Valutaalap kölcsönét, mely elsődleges célkitűzés volt a mozgástér bővítésének jegyében.

Eközben a személyi jövedelemadó egykulcsos lett és csökkent az adóelvonás mértéke, az általános forgalmi adó mértéke pedig ugyan 27 százalékra nőtt, de a vállalati nyereségadó 19 százalékosról kilencszázalékosra csökkent. A személyi jövedelemadórendszerét a kormány sikeresen ötvözte a családtámogatás szempontjaival. A kormány számos programot indított továbbá a munkavállalás ösztönzésére is, ezek közé sorolható a segélyeket kiváltani hivatott közmunkaprogram. A különféle reformlépések nyomán mára az

adófizetők száma több mint kétszeresére nőtt, a munkanélküliek aránya rekordalacsonyra csökkent, a gazdasági növekedés mértékét nemzetközi szervezetek is elismerik, az államadósság mérséklődött, és a hitelminősítők már újból befektetésre ajánlott kategóriában tartják a magyar kötvényeket.

A két kormány gazdaságpolitikájának hasonlóságára 2015 őszén több befektetőház és banki elemző is felhívta a figyelmet, igaz, akkor többségben voltak a kritikus hangok, melyek jelentős gazdasági visszaesést vártak a PiS-kormány politikája miatt. Az azóta eltelt időszak gazdasági tendenciája azonban azt igazolja, hogy a Beata Szydło vezette kormány programja is hozza az eredményeket. Magyarországhoz hasonlóan Lengyelországban is rekordalacsony szintre süllyedt a munkanélküliek aránya, miközben az uniós átlag duplájánál is gyorsabb gazdasági bővülést produkál a lengyel gazdaság. Lengyelország egyébként a napokban mondott le a Nemzetközi Valutaalap rugalmas hitelkeretéről. Mindennek köszönhetően lett a régió – melyet támogat a magyar gazdaság bővülés is – Európa új növekedési motorja.

5. AKTÍV CSALÁDPOLITIKA ÉS KÖZÉPOSZTÁLYOSODÁS

Miután Magyarországon a 2010-2014-es kormányzati ciklusban sikerült stabilizálni a gazdaságot és az ország gazdasági mozgástere jelentősen szélesedett, a kormányzás fókusza 2014-et követően fokozatosan áthelyeződött arra, hogy minél többen személyes sikerként is megéljék az addig elért eredményeket. Így került fókuszba a „középosztályosodás” kiterjesztésére, melynek megvalósítása a rendszerváltás óta most először került reális közelségbe. Ennek a politikának kulcseleme a családtámogatási rendszer dinamikus bővítése és a családközpontú politika, különösen a gyermekvállalás és az otthonteremtés támogatása.

Orbán Viktor kormányához hasonlóan a PiS-kabinet is a családok támogatását tekinti a munkaerőhiány és a népességfogyás ellenszerének. A konkrét intézkedések szintjén említhető, hogy a lengyelek a magyar példát is figyelembe véve alkották meg saját családpolitikai programjukat. A „Család 500+” program keretében a második gyermek után a 18. életév betöltéséig 500 zlotyt (37 000 forint) kapnak támogatásként a családok, illetve szociális rászorultság esetén akár egy gyermeknél is jogosultság szerezhető a támogatásra. Emellett a nyugdíjkorhatárt is csökkentette a lengyel kabinet a férfiak és nők esetében, melyet összefüggésbe lehet hozni a magyar nők részére biztosított kedvezményes nyugdíjkorhatár bevezetésével (40 év utáni munkaviszony esetén teljes nyugdíjra való jogosultság).

6. KÖVETKEZETES BEVÁNDORLÁSPOLITIKA

A bevándorlási válság 2015-ös kirobbanása Európa-szerte komoly politikai feszültséget eredményezett, Brüsszel mellett számos tagállami vezető helytelenül mérte fel a jelenség súlyát és veszélyeit. A magyar kormány Európában elsőként, a lehető leghatározottabban állt ki a tömeges illegális bevándorlással szemben. Orbán Viktor számtalanszor rámutatott arra, hogy a mostani migrációs hullám nem átmeneti, és nem is kizárólag polgárháborúk okozta népmozgás, hiszen a bevándorlók kiinduló országainak – köztük számos fekete-afrikai országnak – a népessége ugrásszerűen növekszik, miközben ezeknek az államoknak a gazdasági eltartó képessége drámaian csökken. Így az észak-afrikai és dél-mediterrán államok elmúlt években tartóssá vált instabilitása miatt a következő években-évtizedekben akadály nélkül elérheti Európát a minden bizonnyal még inkább növekvő migrációs nyomás.

Lengyelországban a korábbi kormány csupán sodródott az eseményekkel, bevándorláspolitikája miatt is súlyos kritikák érték. A PiS 2015-ös győzelmével Lengyelország szakított a főirányú bevándorláspolitikai irányvonallal és a magyar kormányhoz hasonlóan kiállt a kötelező betelepítési kvóták elutasítása és a külső határvédelem mellett. A lengyel fordulatnak köszönhetően Orbán Viktor magyar kormányfő álláspontja egy jelentős támogatót kapott, nem maradt tehát egyedül a magyar álláspont ebben a témában. A hivatalos lengyel álláspont változása a Visegrádi Négyek országainak egységére is jelentős hatással volt.

A lengyel fordulatnak köszönhetően Magyarországhoz hasonlóan Lengyelországban sem tudtak előretörni a rendszerkritikus pártok. Ezzel szemben a nyugat-európai politikai elit szempontjából továbbra is kulcsfontosságú kérdés, hogy képes-e változni álláspontján, ott ugyanis az elmúlt időszak nemzeti választásain tovább erősödtek a bevándorlásellenes erők, alapvetően veszélyeztetve a hagyományos elitpártok pozícióit.